

Соціально-економічний розвиток і суспільно-політичне життя України в 2005-2013 рр. Віктор Янукович. Загострення відносин з Російською Федерацією. Україна в імперській доктрині «русского міра».

Міні-презентація · матеріал уроку без тестів

Що потрібно зрозуміти на уроці

Головна думка. У 2005–2013 рр. політичне життя України визначали розкол «помаранчевих» сил, урядові й парламентські кризи, світова економічна криза та повернення до влади Віктора Януковича. За його президентства посилилася президентська вертикаль, а залежність від Росії в енергетичній і безпековій сферах зросла.

- пояснити причини розколу «помаранчевих» сил
- охарактеризувати наслідки кризи 2008–2009 рр.
- пояснити політичні зміни після виборів 2010 р.
- визначити значення протестів 2010–2012 рр.

1. Основний матеріал

Питання / етап	Що треба знати
Розкол після 2004 р.	У 2005 р. загострився конфлікт між Президентом Віктором Ющенком і урядом Юлії Тимошенко. У вересні уряд було відправлено у відставку.
Вибори 2006–2007 рр.	У 2006 р. найбільше голосів отримала Партія регіонів. Після політичної кризи 2007 р. відбулися дострокові парламентські вибори.
Економіка	У 2008 р. Україна вступила до СОТ, але світова фінансова криза 2008–2009 рр. спричинила різкий спад виробництва й ВВП.
Президентство Януковича	На виборах 2010 р. Віктор Янукович переміг Юлію Тимошенко. Президентська вертикаль влади посилювалася.
Конституційні зміни	У 2010 р. було повернуто дію редакції Конституції 1996 р., що посилило повноваження Президента.
Харківські угоди	У 2010 р. угоди продовжили перебування Чорноморського флоту РФ у Криму.
Протести	«Податковий Майдан» 2010 р. і «Мовний Майдан» 2012 р. засвідчили готовність суспільства публічно відстоювати свої інтереси.
Проблема демократії	Переслідування опозиційних лідерів і звуження демократичних свобод посилювали суспільну недовіру.

2. Опорні дати

Дата / період	Подія
2005	Конфлікт В. Ющенка і Ю. Тимошенко; відставка уряду
2008	Вступ України до СОТ
2008–2009	Світова фінансово-економічна криза
2010	Перемога В. Януковича; Харківські угоди; «Податковий Майдан»
2012	«Мовний Майдан»

3. Ключові поняття

Поняття	Пояснення
СОТ	Світова організація торгівлі
політична криза	гостре протистояння політичних інститутів і сил, що ускладнює нормальне управління
позаблоковість	курс на неучасть у військово-політичних блоках
«Податковий Майдан»	масові протести підприємців проти нового Податкового кодексу у 2010 р.
«Мовний Майдан»	протести 2012 р. проти мовної політики влади

4. Постаті та організації

- Віктор Ющенко
- Юлія Тимошенко
- Віктор Янукович
- Микола Азаров
- Партія регіонів

5. Причина → подія → наслідок

Незавершені реформи, розкол політичних союзників і зовнішня економічна залежність

Політичні кризи → світова криза → перемога Януковича → посилення президентської вертикалі → протести

Ослаблення демократичних інститутів і накопичення суспільного невдоволення

Підсумок уроку

Політична нестабільність і світова криза послабили реформи. За Януковича відбулося посилення президентської влади, а суспільні протести показали, що досвід Майдану 2004 р. не зник.

Що потрібно зрозуміти на уроці

Головна думка. У другій половині 2000-х — на початку 2010-х рр. Росія дедалі активніше використовувала енергетичний, торговельний, інформаційний і політичний тиск на Україну. Ідеологічною основою такого впливу стала концепція «руського міра», яка заперечувала повноцінну окремішність української історії, культури й державності.

- назвати інструменти російського впливу на Україну
- пояснити суть доктрини «руського міра»
- охарактеризувати газові й торговельні конфлікти
- пояснити, чому інформаційний простір став чинником безпеки

1. Основний матеріал

Питання / етап	Що треба знати
Енергетичний тиск	Газові конфлікти використовували залежність України від російських енергоносіїв як політичний важіль.
Газова криза 2009 р.	Січневий російсько-український газовий конфлікт призвів до припинення транзиту газу через Україну до частини європейських споживачів.
Торговельний тиск	Росія застосовувала обмеження щодо українських товарів і митні заходи для впливу на зовнішньополітичні рішення Києва.
Чорноморський флот	Перебування російського флоту в Криму залишалося важливим безпековим і політичним чинником.
«Русский мір»	Ідеологічна концепція проголошувала особливу культурно-цивілізаційну єдність Росії та російськомовних спільнот і використовувалася для обґрунтування політичного впливу.
Інформаційний вплив	Російські медіа та політичні мережі поширювали наративи про нібито «штучність» української державності та протиставляли регіони України.
Європейський вибір	Зближення України з ЄС дедалі частіше викликало протидію Росії.
Наслідок	Поєднання економічного тиску та ідеологічних наративів створювало передумови для подальшої агресії.

2. Опорні дати

Дата / період	Подія
січень 2009	Гострий російсько-український газовий конфлікт
2010	Харківські угоди щодо Чорноморського флоту РФ
2012–2013	Посилення торговельного й політичного тиску на Україну
листопад 2013	Відмова уряду від підготовки підписання Угоди про асоціацію з ЄС

3. Ключові поняття

Поняття	Пояснення
«русский мір»	ідеологічна концепція російського культурно-політичного простору, що використовувалася для обґрунтування впливу Росії
енергетичний шантаж	використання постачання енергоносіїв як засобу політичного тиску
інформаційна війна	системне використання інформації та дезінформації для впливу на суспільство
торговельний тиск	застосування митних і ринкових обмежень із політичною метою
суверенітет	самостійність державної влади у внутрішній і зовнішній політиці

4. Постаті та організації

- Володимир Путін
- Віктор Ющенко
- Віктор Янукович
- уряди України та Росії
- російські державні медіа

5. Причина → подія → наслідок

Прагнення Росії зберегти політичний контроль над пострадянським простором →

Газовий і торговельний тиск → інформаційні наративи → посилення концепції «руського міра» →

Зростання зовнішньополітичної вразливості України та загострення конфлікту навколо європейського курсу

Підсумок уроку

Російський вплив не обмежувався дипломатією. Енергетика, торгівля, медіа, Чорноморський флот та історико-культурні наративи використовувалися як взаємопов'язані інструменти тиску.